

élvezetes és választékos stílusa könnyen olvashatóvá s a nagyközön-ség szélesebb rétegeiben is közkedveltté teszi. Minden könyvében van valami érdekes újítása, ami előző műveihez viszonyítva haladást jelent. Új könyvének függelékében is kitűnő irodalomtörténeti statisztikákat találunk: így összeállította kronológikus jegyzékét az életraj-zok, korrajzok, műfaj történetek és tanulmányköteteknek TOLDY FERENC 1854-es *A magyar költészet történetétől* GALAMB SÁNDOR leg-újabb drámatörténeti monográfiájáig. Nagyon hasznos az irodalom-történeti segédkönyvek és magyarázatos szövegkiadások listája is. A műfaj- és az időmutató élenken tükrözi, hogy íróinkat a fejlődés sorrendjében milyen ízlésáramlatok foglalkoztatták a XI. századi *Tihanyi alapítóoklevéltől* MIKSZÁTH: *Különös házasságáig*. A hely-mutató alapján látjuk, hogy íróink hol születtek és haltak meg. A ma annyira divatos tájzsemléletnek is eleget tesz: országrészek szerint be-mutatva költőinket. Nagyon sikerült az életkortáblázat, láthatjuk, hogy legfiatalabban elhunyt írónk a 23 éves kort alig megért BAJZA JENŐ, s a legöregebb korban a 95 esztendő LÉVAY JÓZSEF halt meg. Nagyon újszerű az írók foglalkozását feltüntetető táblázatot tanul-mányozni: a legtöbb közülök pap, tanár és szerkesztő volt. PINTÉR JENŐ új irodalomtörténete ismét 1900-zal zárul. Kívánjuk neki, hogy a tel-jesen kész folytatás (a XX. század irodalma) hasonlóméretű feldolgo-zásban minél előbb lásson napvilágot minden irodalmunkat ismerni óhajtó és szerető kutató örömére. Ezt a hazai bibliográfia is nagyon várja.

KOZOCSA SÁNDOR.

Varga Nándor Lajos: *A rézkarc*. Budapest, 1935. Szerző ki-adása. 8°. 209 + (3) l.

Varga Nándor Lajos: *Adattár a magyar művészi grafikához*. Rézkarcolók 1900—1936. Budapest, 1937. Szerző kiadása. 8°. 376 l.

A grafikai művészetekre általában, de a magyar grafikára, annak történetére vonatkozó irodalom is igen sovány termést mutat fel a művészettörténeti tudomány egyébként gazdag termésében. Annál örvendetesebb most ennek a két könyvnek rövid egymásutáni időben való megjelenése. Mindkettőt a Képzőművészeti Főiskola grafika-tanára, VARGA NÁNDOR LAJOS írta és állította össze.

A Rézkarc-ról szóló munkában tulajdonképen a rézmaratás különböző technikai eljárásait és fogásait ismerteti a szerző, azzal a határozott célzattal, hogy a növendékek kezébe adja az első magyar-nyelvű munkát erről a ma is divatos és kedvelt grafikai művészetről.

Rövid „előljáró írás” után a rézlemez különböző összetételű faj-táit, vastagságát, előkészítési módjait tárgyalja, majd beszél az ala-pozásról, füstölésről, a karcoló tűk különféle fajtáiról, magának a

rajznak, a „karc“-nak az elkészítéséről, a rézkarc különleges technikáiról, a „vak“, a fejlesztéses, a vonal-, az egyrétegű rézkarcról, a sav-működésről, az élő-marásról, a mélységi ellenőrzésről, új maratásról, rámarásról, repesztésről, a nyomtatási hibákról és kiküszöbölésükről, a papírfajtákról, javításukról, beledolgozásról, szárításról, hogy csak legfontosabb fejezeteit említsük. Majd áttér a lágycarc, a hidegtű, a színezett karc és a „nyomatok számának“ tárgyalására. Végül rövid áttekintést ad a rézkarc történetéről. Ebben a fejezetben bemutatja a rézkarc művelésének legnagyobb művészeit, néhány jellemző szóval, egy-két életrajzi adattal és signatura-jeleikkel.

Az eljárások különbözőségeit, s általában a tárgyalt anyagot, úgy technikai, mint történeti részében kitűnően megválasztott és szépen kivitelezett illusztrációkkal kíséri, szövegközt és külön táblákon.

Az „Adattár“ előszavában azt olvassuk, hogy „korántsem öleli fel az egész XX. század magyar rézkarcoló munkásságát. Célja sem volt ez. Egyrészt, mert élő művészekről lévén szó, igen nehéz az adatokat megszerezni, míg a században még szereplő, de már elhunyt művészek „munkasorát nem is akarta ebben a könyvben tető alá hozni, gondolva arra a múzeális és kutató munkásságra, amelyre vár“. Arról van tehát szó, hogy néhány XX. századi művész, összesen 27 rézkarcoló munkásságát, eddigi termését állítja össze a szakember legjobb tudása és szempontjai szerint. Nem lexikális sorrendben adja a neveket, hanem ahogy összejött az adat-anyag, úgy következnek egymásután, ami rávilágít VARGA NÁNDOR nagyterjedelmű könyvének születésére, egész munkamenetére. Először saját életrajzát és műveinek felsorolását készítette el, ezzel készült el leghamarább. Az egész könyv, szelleme, tartalma, szedése, a szöveg tördelése és művészi elosztása, nyomtatása, fűzése, kötése az ő munkája. Mintha a középkor világa, a szerzetesi kolostorok kódex-készítése elevenednék fel előttünk, vagy az ő nyomtatványok születése. Páratlan könyv- és művészszeretetet világlik ki ebből a munkából. Egy ember végez mindent, ami szinte érthetetlen korunk specializált, ideges, rohanó világában. Csak a cellájába visszavonuló szerzetes-művész vállalkozik ilyen fáradságos, de nagyszerű feladatra. VARGA NÁNDOR nemcsak a grafikának a művésze, hanem a könyvnyomdai mindennemű fogásoknak és technikáknak a mestere is. Mester és művész a legnemesebb értelemben, amit különösen akkor kell dicsérnünk, ha meggondoljuk, hogy a XX. század hatalmas technikai fejlettsége dacára egyszerű, még a múlt századból hírmondónak ittmaradt kézisajtón készült mind a két könyv, azon nyomta a szövegközi illusztrációkat éppen úgy, mint a táblaképeket, s türelmes szeretettel szedte ki az egész szö-

veget, ami annál is inkább odaadást igényelt, mert az tele van adatokkal, számokkal, jelekkel.

Kétségtelen, hogy valamely kiválóan felszerelt, előkelő nyomda azt mondhatná, hogy ezek a könyvek nem ütik meg a modern könyvnyomó művészet mértékét, az igaz, de viszont azok sem emelkednek fel a legtöbb esetben ennek a „szegényes, primitív“ munkának a művészi magasságába. Kevés betűtípussal és számszerint is kevés betűvel igen nehéz terjedelmes könyvet előállítani. Olykor kopottak is a betűk, de úgy érezzük, hogy éppen ebben a szegénységben és szerénységben, egyszerűségben rejlik VARGA NÁNDOR szép munkáinak szűzi tisztasága és művészsége.

Ami pedig magát az *Adattár* anyagát illeti, arról meg kell állapítanunk, hogy az adott kereteken belül a lehető legteljesebb. Kevés művész életrajzát és anyagát sorolja fel, de az a pontosság lehető, végső határát súrolja. Feltünteti a keletkezési évet, a rézkarc, a rézmetszet méretét, állapotát, s azt is, hogy vörös- vagy sárgarézből nyomtatott-e. Az ily módon felsorakoztatott „adatokat“ rövid életrajzok vezetik be.

Örvendetes jelenség ez a két könyv abból a szempontból is, hogy VARGA NÁNDOR kis nyomdaműhelyében, a Főiskola grafikai osztályán maguk a növendékek is betekintést, sőt kellő gyakorlatot nyernek saját grafikai lapjaik technikai előállításában és sokszorosításában, de a nyomdatechnika minden egyéb vonatkozásában is.

NAGY ZOLTÁN.

Rôle et formation du bibliothécaire. Etude comparative sur la formation professionnelle du bibliothécaire. (Dossiers de la Coopération Intellectuelle.) Paris, 1935, Institut International de Coopération Intellectuelle, 8°, 384 [4] l.

A könyv tulajdonképpen egy körkérdésre adott válaszok feldolgozása s célja a könyvtárosképzés időszerű kérdésének megvilágítása. Három élesen különálló részből áll a kötet: 1. összefoglaló jelentés a Szellemi Együttműködés Nemzetközi Intézetétől kibocsátott kérdőívekre adott válaszok alapján; 2. külön összefoglaló cikkek az egyes államok könyvtárosairól s könyvtárosképzéséről; 3. végül az e kérdésekre vonatkozó irodalom részletes jegyzéke.

A rövidre fogott összefoglaló résznek első törekvése, hogy a könyvtáraknak nemzetekenként, de egy-egy nemzetben belül is rendkívül szerteágazó szervezetét, az egyes típusok elnevezéseit, valamint a könyvtárosok elnevezését és címeit közös nevezőre hozza. A nyilvános könyvtárakat négy csoportba osztja: 1. Általános nemzeti könyv-